

Vergaderjaar 2004–2005

28 965

Zorgplicht bij financiële dienstverlening

Nr. 18

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 6 juni 2005

De vaste commissie voor Financiën¹ en de vaste commissie voor Justitie² hebben op 19 april 2005 overleg gevoerd met vice-minister-president, minister Zalm van Financiën en minister Donner van Justitie over:

- **Antwoorden op vragen van het lid Heemskerk (PvdA) aan de minister van Financiën over de schikking tussen Aegon en Dexia (Aanhangsel Handelingen 2004–2005, nr. 1148);**
- **Verslag van een schriftelijk overleg over de bemiddelingspoging van de heer Duisenberg en de aandelenleaseaffaire (28 965, nr. 16);**
- **Antwoorden op vragen van het lid Vendrik (GroenLinks) aan de minister van Justitie over de bemiddelingspoging van de heer Duisenberg en het uitstel van rechtszaken in de aandelenlease (Aanhangsel Handelingen, 2004–2005, nr. 1327).**

Van dit overleg brengen de commissies bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Vendrik** (GroenLinks) herinnert eraan dat de bemiddelingspoging van de commissie-Oosting vorig jaar is mislukt, omdat de aandelenleaseaanbieders niet akkoord konden gaan met het eindbod. Door de teleurstellende mislukking waren duizenden gedupeerden opnieuw aangewezen op een individuele rechtsgang. Aangezien Dexia het meeste geld heeft kan het de beste advocaten inhuren en ten slotte aan het langste eind trekken. Sinds de mislukte bemiddelingspoging lijken desalniettemin verschillende rechterlijke uitspraken de gedupeerden over het algemeen min of meer in het gelijk te stellen. Dat geldt zowel voor de kwesties van de huurkoop en de handtekening van de partner, als voor kwesties op het terrein van zorgplicht en misleidende reclame. Is het

Timmer (PvdA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van

Heteren (PvdA), Arib (PvdA), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Varela (LPF), Joldersma (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Örgü (VVD), Lambrechts (D66), Rijpstra (VVD), Karimi (GroenLinks), Vergeer (SP) en Hermans (LPF).

¹ Samenstelling:

Leden: Van der Vlies (SGP), Bakker (D66), Crone (PvdA), Van Egerschot (VVD), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), Bussemaker (PvdA), Vendrik (GroenLinks), Halsema (GroenLinks), Kant (SP), Koopmans (CDA), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, Smits (PvdA), De Pater-van der Meer (CDA), Van As (LPF), Tichelaar (PvdA), voorzitter, Gerkens (SP), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), De Nerée tot Babberich (CDA), Koomen (CDA), Fierens (PvdA), Aptroot (VVD), Smeets (PvdA), Heemskerk (PvdA), Dezentjé Hamming (VVD). Plv. leden: Rouvoet (ChristenUnie), Dittrich (D66), Koenders (PvdA), Van Beek (VVD), Balemans (VVD), Kortenhorst (CDA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Duyvendak (GroenLinks), Van Gent (GroenLinks), De Ruiter (SP), Mosterd (CDA), Snijder-Hazelhoff (VVD), Atsma (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Omtzigt (CDA), Eerdmans (LPF), Noorman-den Uyl (PvdA), Van Bommel (SP), Jan de Vries (CDA), Hermans (LPF), Mastwijk (CDA), Rambocus (CDA), Stuurman (PvdA), Luchtenveld (VVD), Blom (PvdA), Douma (PvdA) en Bibi de Vries (VVD).

² Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Klaas de Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (Groep Wilders), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Wolfsen (PvdA), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Griffith (VVD), Van der Laan (D66), Visser (VVD), Azough (GroenLinks). Plv. leden: Jonker (CDA), Dijsselbloem (PvdA),

kabinet het ermee eens dat de gang naar de rechter die veel gedupeerden hebben gemaakt, zinvol is geweest? De heer Vendrik ondersteunt de bemiddelingspoging van de heer Duisenberg in de hoop dat hierdoor snel helderheid komt voor alle gedupeerden. Hij merkt evenwel op dat nog niet zeker is of de rechterlijke uitspraken in laatste instantie overeind blijven. In de tussentijd gaan de vorderingen door en blijven de gedupeerden aankijken tegen een schuld. Heeft de bemiddelingspoging van Duisenberg wel kans op succes, nadat de poging van de heer Oosting is mislukt? Kan er nu wel op worden gerekend dat de bemiddelingspoging voor alle of bijna alle gedupeerden een oplossing zal inhouden?

Overall in het land lijken rechtszaken te worden stilgelegd, wat voor veel verwarring heeft gezorgd. Het aanhouden van rechtszaken is vreemd, omdat gedupeerden nog steeds op de rechter aangewezen zijn om hun recht te halen. Tijdens een vorig overleg heeft de minister van Justitie de gedupeerden opgeroepen hun recht te gaan halen. Wil hij die oproep herhalen? Die oproep moet een signaal zijn aan de rechtbanken die aan procespartijen voorstellen om nog te wachten met een beroep op de poging van Duisenberg, waarvan het resultaat nog onzeker is. Veel gedupeerden kunnen echter niet wachten. Het is verbazingwekkend dat juridische procedures worden stilgelegd nu het recht richting gedupeerden nijgt. Uit schriftelijke antwoorden op vragen van de heer Vendrik aan de minister van Justitie blijkt dat rechtbanken procedures moeten voortzetten als gedupeerden dat wensen. Wil de minister dat tijdens het onderhavige debat nog eens benadrukken om de ontstane onduidelijkheid weg te nemen? De sector kanton van de rechtbank Amsterdam heeft besloten alle Dexiazaken ambtshalve aan te houden tot een rolzitting in december 2005. Hoe kan een sector kanton zelf zo'n besluit nemen, terwijl de minister gedupeerden heeft aangespoord om naar de rechter te stappen? De meeste zaken spelen in Amsterdam. De heer Vendrik heeft vernomen dat het besluit om alle zaken tot december op te schorten, inmiddels is teruggedraaid. Wat is de stand van zaken bij de genoemde rechtbank?

Het lijkt erop dat gedupeerden van de aandelenlease die geen andere keus hebben dan hun recht te halen via de civiele rechter, jarenlang bezig zijn, in zeer complexe rechtszaken terechtkomen en daarvoor bovendien soms veel kosten kwijt zijn. Doet de rechtsstaat hierbij waarvoor hij is bedoeld: op tijd rechtspreken? Meer tijd is altijd in het voordeel van de sterkste partij. Wat betreft huurkoop wacht de heer Vendrik op een uitspraak van het gerechtshof. Het hof heeft echter besloten de zaak pas over een jaar te laten voorkomen. Dat jaar kan voor sommige mensen een buitengewoon groot verschil maken. Hoe is dit mogelijk? Welke mogelijkheden ziet de minister van Justitie om het belang van een snelle rechtsgang onder de aandacht van het gerechtshof te brengen? In zijn brief van 4 maart jongstleden (28 965, nr. 15) schrijft de minister van Justitie dat er voldoende advocaten zijn voor de gedupeerden. De heer Vendrik denkt dat dit misschien klopt voor alle zaken rondom Dexia, maar dat het in veel zaken tegen andere aanbieders buitengewoon moeilijk is voor gedupeerden om goede advocaten te vinden die met toevoeging willen werken. De beste advocaten hebben bijzonder veel werk. Het zou zuur zijn als het probleem van onvoldoende advocaten in de praktijk toch niet goed is opgelost. Er gaat dan kostbare tijd verloren, voordat gedupeerden een goede advocaat kunnen vinden die met toevoeging kan werken. Bij elk arrondissement zou een op dit punt gespecialiseerde advocaat beschikbaar moeten zijn. Kan de minister de gedupeerden via deze constructie helpen? Het is vermoedelijk zelfs een taak van de Nederlandse Staat om de snelle toegang tot het recht op die manier maximaal te bevorderen.

Mevrouw **Kant** (SP) vindt dat de aandelenleaseaffaire al veel te lang heeft geduurd. Voor de mensen die zijn getroffen is de zaak treurig en slopend. Zij zijn financieel vreselijk getroffen en moeten nu bovendien alle mogelijke moeite doen om hun recht te halen. Verheugend is weliswaar dat een

aantal mensen elkaar gevonden hebben en samen optrekken, maar het is teleurstellend dat de bemiddelingspoging van de commissie-Oosting is mislukt en dat het daarbij destijds werd gelaten. De minister had die zaak toen moeten oppakken. De overheid, met name de minister van Financiën, had van het begin af aan veel meer voor de getroffen en kunnen doen. Hij had de verantwoordelijkheid op zich moeten nemen. Het is verheugend dat er met de bemiddelingspoging van Duisenberg in elk geval een poging is. De motivatie van Dexia om aan een bemiddeling mee te werken is echter niet zozeer de wens om eruit te komen, als wel de druk vanwege het verliezen van rechtszaken. Daarnaast zou de bemiddeling vooral bedoeld zijn om verder verlies van vertrouwen in de banken tegen te gaan. Wat vindt het kabinet van deze stelling?

Over de inhoud van de bemiddeling is nog veel onduidelijk. Deels is dat inherent aan een bemiddeling, die natuurlijk achter gesloten deuren plaatsvindt. Desondanks moet de minister er meer duidelijkheid over geven, zeker voor de belanghebbenden. Een groep van tien advocatenkantoren heeft verzocht te mogen meepraten namens zijn klanten, maar dat gebeurt niet. Waarom wordt nu met een beperkte groep gesproken? Hoe breed is het draagvlak voor de oplossing die nu wordt gezocht? Wat is het doel van de bemiddelingspoging van Duisenberg? In afwachting van de uitkomst van de bemiddelingspoging heeft Dexia verzocht tot het aanhouden van een aantal rechtszaken die Dexia zelf maar ook anderen hebben aangespannen. De rechtbanken hebben gezamenlijk gezegd dat de aanhoudingsverzoeken niet eenzijdig worden gehonoreerd; als gedupeerden wel verder willen, gaan de rechtszaken gewoon verder. Dat geldt echter niet voor Amsterdam. Die rechtbank houdt alle zaken aan tot december 2005, behalve als sprake is van «individueel gewichtige redenen». Wat zijn dat? Er is maar één heel goede reden, namelijk dat de gedupeerde zelf vindt dat hij zijn recht moet halen. De motivatie is begrijpelijk; onderhandelingen verdienen een kans en moeten worden afgewacht. Maar een individuele gedupeerde moet zijn recht kunnen halen als hij dat wil. Wat vindt de minister van Justitie van de opstelling van de rechtbank Amsterdam? Zijn formele antwoord zal wel zijn dat de rechtbank een zaak niet kan aanhouden als slechts een van de partijen dat wil. De getroffen en zullen dan echter nog een procedure moeten voeren om de rechtsprocedure te kunnen voortzetten.

Wat gebeurt er als de bemiddelingspoging van Duisenberg strandt? Wordt het dan geen tijd dat de minister zelf een rol gaat spelen? Wat kan de regering in dat geval nog voor de gedupeerden betekenen? Het antwoord zal wel zijn dat daarvoor de rechtsgang bedoeld is. Dan doemen echter de vragen weer op over de capaciteit en de kosten van de advocaten.

Nadrukkelijk is toegezegd dat mensen hun recht moeten kunnen halen en dat er voldoende deskundige advocaten moeten zijn. Bovendien moeten mensen die deskundige advocaten kunnen betalen.

Het lijkt er nu op dat er alleen een probleem is tussen bank en gedupeerde. De overheid lijkt afzijdig te zijn en te proberen via bemiddeling mensen te helpen. Haar rol is tot nu toe volstrekt onvoldoende. Zij heeft namelijk ook een verantwoordelijkheid, omdat zij heeft gefaald bij het toezicht. Het bedrijf Beursklacht heeft opgemerkt dat Dexia en Aegon leaseproducten zouden hebben verkocht zonder in het bezit te zijn van de vereiste vergunning. De Nederlandsche Bank (DNB) had die vergunning moeten afgeven. Bovendien had DNB moeten toezien op naleving van de vergunningplicht. Hoe kijkt het kabinet tegen de opmerkingen aan? De Autoriteit Financiële Markten (AFM) heeft aanbieders van leaseproducten een algeheel pardon gegeven wat betreft de saldobewakingsplicht voor hun klanten. Die plicht is vastgelegd in artikel 28 van de nadere regeling dienaangaande. Dat artikel moest beleggers beschermen tegen de risico's van beleggen met geleend geld. Het is een belangrijk onderdeel van de zorgplicht. Als dit artikel in de onderhavige zaak was nageleefd, waren alle contracten binnen vijf dagen na daling onder de aankoopkoers beëindigd

en was de affaire nooit ontstaan. Dat is een behoorlijke aantijging over het toezicht van de AFM/de regering.

Mevrouw **Koomen** (CDA) is buitengewoon teleurgesteld over het mislukken van de bemiddelingspoging van de commissie-Oosting. Het belangrijkste is voor haar steeds geweest dat zo snel mogelijk duidelijkheid wordt gecreëerd voor de gedupeerden. Na een aantal jaren is die duidelijkheid er voor vele gedupeerden nog steeds niet. Het is hoopgevend dat Dexia zelf het initiatief heeft genomen voor een bemiddelingspoging. Wellicht kan deze poging een finaal uitsluitsel geven voor de vele gedupeerden. Hoewel bij een bemiddeling niet alles open kan worden besproken, zijn er in de onderhavige zaak veel onduidelijkheden. Om die reden stelt mevrouw Koomen de volgende vragen:

- Hoeveel tijd heeft Duisenberg uitgetrokken voor de bemiddelingspoging?
- Kunnen de gedupeerden die akkoord zijn gegaan met het verzoek van Dexia om de rechtsgang stil te leggen, rekenen op een schikkingsvoorstel?
- Waar kunnen mensen terecht die op dit moment op welke manier dan ook nog geen stappen hebben ondernomen?
- Wat is de rol van de Raad voor de rechtspraak? Waarom heeft de raad geadviseerd om juridische procedures stil te leggen?
- Zijn de gedupeerden er voldoende van op de hoogte dat zij rechtszaken kunnen laten doorgaan?

Mevrouw **Van Egenschot** (VVD) merkt op dat de commissie-Oosting geen mogelijkheden meer zag voor een schikking. Welke mogelijkheden zijn er daarom nog voor Duisenberg? In de verschillende procesgangen moet snelheid zitten. De gedupeerden mogen bezwaar maken tegen het verzoek van Dexia om aanhouding. De sectie kantongerecht van de rechtbank in Amsterdam heeft echter besloten om ambtshalve over te gaan tot aanhouding. Wat houdt dat nu concreet in voor de procesduur? Betekent het feit dat ambtshalve wordt besloten tot aanhouding dat de rechtsgang net zo snel gaat als wanneer sec bezwaar tegen een aanhoudingsverzoek van Dexia? Hoe lang zal de kwestie nog duren? Wat gebeurt er als er nu wederom geen schikking komt? Het volgen van steeds een nieuwe schikkingsprocedure is niet zinvol.

De heer **Heemskerk** (PvdA) waardeert het dat de minister van Financiën destijds de commissie-Oosting heeft ingesteld. Hij vindt dat de minister erg terughoudend is over de bemiddelingspoging van Duisenberg. Het is nodig dat de gedupeerden goed worden geïnformeerd, omdat de onduidelijkheid rond die poging leidt tot onrust en onzekerheid. De heer Heemskerk heeft altijd gepleit voor een bemiddelingspoging, omdat degenen die erin geluid zijn moeten worden onderscheiden van de mensen die goed geld hebben verdiend aan de aandelenlease. Zij kunnen zich al de juridische procedures wel veroorloven. Mensen die een product hadden gekocht dat niet paste bij hun inkomen of vermogenspositie, zullen het eerst met het Dexia-aanbod akkoord gaan. Juridisch staan zij daarentegen waarschijnlijk het sterkst, omdat zij nog nooit zo'n product gekocht hadden en dus niet wisten wat zij kochten. Wat gaat Duisenberg doen? Wanneer kan resultaat worden verwacht?

De schuld zou € 1,3 mld. zijn. Uit de vele e-mails die de heer Heemskerk ontvangt, maakt hij op dat Dexia en Aegon een pot hebben gemaakt van 900 mln. In het verleden is wel eens gezegd dat men drie kwart van zijn restschuld kan terugkrijgen. 900 mln. gedeeld door 1,3 mld. is ongeveer 70%. Wordt nu inderdaad gesproken over een aanbod van ongeveer 70% van de restschuld? Is de 1,3 mld. aan uitstaande schuld inmiddels een stuk minder omdat ook de aandelenkoersen weer zijn gestegen? Is Duisenberg gevraagd om te bemiddelen omdat hij in de jaren tachtig als bankpresident

dent een aantal faillissementen bij banken heeft voorkomen? Bestaat het risico dat Dexia Nederland failliet gaat? Zo ja, krijgen de gedupeerden dan nog iets terug?

De minister van Justitie heeft in het verleden beloofd zich in te zetten voor een soepele rechtsgang. Is het nu inderdaad mogelijk om voldoende rechtsbijstand te krijgen? Kan er worden geclusterd, zodat er op één plek een expert zit? Wordt er bij de rechtbanken geclusterd? Amsterdam zou de rechtszaken hebben uitgesteld. Klopt dat?

Het antwoord van de bewindslieden

De **minister van Financiën** herinnert aan de gezamenlijke bedroefdheid over het mislukken van Oostings bemiddelingspoging en aan de toezegging om gebruik te maken van een eventuele gelegenheid om een nieuwe poging te starten. Hij zou dat in elk geval achter de schermen doen. De commissie-Oosting was ingesteld door de overheid. Zij had een taakopdracht en een tijdslimiet. De mogelijke oplossingen die zij aandroeg bleken niet acceptabel voor de belangrijkste aanbieder van de onderhavige producten. De minister van Financiën en DNB hebben de partijen vervolgens gevraagd of zij interesse zouden hebben in een nieuwe bemiddelingspoging. Door twee nieuwe ontwikkelingen heeft de poging van Duisenberg een grotere kans van slagen dan de commissie Oosting. Ten eerste is het conflict tussen Aegon en Dexia opgelost over de schadeclaim die Dexia bij Aegon had neergelegd. Daarbij is een schikkingsbedrag betaald van € 218 mln. Ten tweede zijn er gerechtelijke uitspraken gedaan die voor Dexia reden kunnen zijn om toch over een schikking te willen nadenken. Daarnaast uit het feit dat er nog gesprekken gaande zijn dat er een kans van slagen is. De minister kan een goede afloop echter niet garanderen. Vermoedelijk is voor de zomer duidelijk of er een oplossing komt dan wel of de bemiddelingspoging strandt.

De bemiddelingspoging wordt gedaan door Duisenberg, maar het had ook een ander kunnen zijn. Zowel de Stichting Leaseverlies als Dexia ziet Duisenberg als een vertrouwenwekkend bemiddelaar. Om die reden heeft de minister ermee ingestemd de heer Duisenberg te benaderen. Hij is dus niet ingeschakeld omdat hij vroeger faillissementen wist te voorkomen. Omdat Duisenberg niet is aangesteld door de overheid maar door beide partijen, is zijn aanpak anders dan die van de commissie-Oosting. Hij heeft dan ook geen taakopdracht gekregen, maar pendelt tussen de partijen op zoek naar een oplossing. Van de bemiddeling profiteren niet alleen de leden van Leaseverlies. Woordvoerders van de stichting en van de Vereniging van Effectenbezitters hebben dat in de pers laten weten. Andere, vergelijkbare gevallen zullen op een vergelijkbare manier voordeel hebben van een schikking. Of alle gedupeerden onder de uitkomst vallen, is momenteel niet te overzien. Denkbaar is bijvoorbeeld dat een deel van de kwesties, zoals die van het hebben van een handtekening, buiten een schikking blijft. Veel mensen hebben zich verbonden aan de Stichting Leaseverlies, een op zichzelf professionele organisatie met juristen. Duisenberg wil waarschijnlijk met die stichting en Dexia een ontwerp maken dat beide partijen redelijk vinden. Vervolgens moet hij bezien of hij op een andere manier een breder draagvlak kan krijgen. Dit is een praktische werkwijze; het is onmogelijk om rond de tafel te gaan zitten met alle individuen die betrokken zijn bij de aandelenlease. De werkwijze is bovendien snel, zodat de periode van onzekerheid wordt bekort. Wie niet kan instemmen met de eventuele schikking, staat het altijd vrij om zelf naar de rechter te gaan. Duisenberg streeft naar een breed gedragen oplossing. Dat vinden ook de partijen waarmee hij op dit moment spreekt, en mogelijk zullen dit niet de enige betrokkenen zijn waarmee hij spreekt. Een vergunning in het kader van de Wet op het consumentenkrediet was voor de onderhavige producten niet benodigd. Over dit onderwerp zijn uitspraken van verschillende rechters verschenen die verschillend

oordelen maar daarin ziet de minister nog geen reden om van dit standpunt af te wijken. De Staat zou in verband hiermee partij kunnen worden vanwege het niet correct uitvoeren van een Europese richtlijn. Omdat de belangen van de Staat in het geding zijn, spreekt de bewindsman hierover bijzonder voorzichtig.

Leaseaanbieders hebben eerder gemeend dat de saldobewakingsplicht niet op hen van toepassing was. Ten onrechte, want de AFM heeft gezegd dat die regeling op hen wél van toepassing is. Een strikte toepassing van de saldoregeling zou er echter toe leiden dat mensen binnen vijf dagen het totale bedrag van hun schuld zouden moeten storten. Om die reden heeft de AFM die verplichting opgeheven, maar de betrokken maatschappijen hadden de regeling naar het oordeel van de autoriteit destijds wel degelijk onmiddellijk moeten toepassen. Hierbij is geen sprake van soepelheid ten gunste van de aanbieders, maar ten gunste van de mensen die een contract hadden.

Er is geen geverifieerde berekening van de «onderwaterstand», oftewel de schulden die mensen hebben. Dexia heeft eerder een voorziening getroffen van ongeveer 500 mln. Er is 218 mln bijgekomen uit de schikking met Aegon. Daarnaast heeft Dexia zelf een aanvullende voorziening van 207 mln. getroffen. In totaal is dat 925 mln. Een deel daarvan is al benut voor schikkingen. De minister kan geen percentages noemen, zoals de heer Heemskerk doet. De vraag wat het percentage van de restschuld is die zou worden kwijtgescholden kan hij niet beantwoorden. Dat antwoord is afhankelijk van het bemiddelingsvoorstel dat er uiteindelijk komt. Als Dexia failliet gaat, vervallen de voorzieningen aan de curator. De aanwezige middelen zijn dan beschikbaar voor de afwikkeling van het faillissement.

De **minister van Justitie** wijst er nogmaals op dat het van belang is dat mensen hun recht halen; als er claims zijn, moeten die bij de rechtbank worden ingediend. Aanhouden hoeft niet schadelijk te zijn voor de mensen tegen wie Dexia een vordering heeft ingesteld of andersom. In november vorig jaar hebben juist de Stichting Leaseverlies, Stichting Egalease en de Consumentenbond een kort geding aangespannen tegen Dexia om voorlopig geen nieuwe zaken aan te spannen. De organisaties wilden de jurisprudentie zich laten ontwikkelen en voorkomen dat de rechtspraak zou vastlopen in de veelheid van zaken. Een aantal zaken loopt in hoger beroep. Het is meer van belang dat er in hoger beroep uitspraken komen, dan dat in alle zaken in eerste aanleg voortgang wordt geboekt. Na het begin van de bemiddelingspoging van Duisenberg heeft Dexia de rechters verzocht om de individuele zaken en de vrijwaringsprocedures aan te houden. Aanhouding is te allen tijde een zaak van partijen. Een partij die het niet eens is met het verzoek van Dexia, kan dat aan de rechtbank te kennen geven. De rechter is ingevolge de wet gehouden een zaak zo voortvarend mogelijk voort te zetten. Bij een verschil van mening zal hij in beginsel moeten besluiten tot de voortgang van de zaak. Dat is niet anders als de rechter, zoals in het geval van het genoemde kanton, ambtshalve beslist om de zaken aan te houden. De beslissing ambtshalve is echter een faciliteit, zodat er niet in iedere individuele zaak aanhouding gevraagd hoeft te worden. Geeft een van de partijen te kennen dat zij de zaak wil voortzetten, dan zal dat ook hierbij in beginsel het uitgangspunt zijn. Een rechtbank neemt in ieder individueel geval zijn eigen beslissingen. Dat is een onderdeel van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Dat de rechtbank Amsterdam anders heeft gehandeld dan de andere rechtbanken, heeft geen ander resultaat: de zaken worden aangehouden, tenzij een van partijen vraagt om voortzetting. Het verschil is dat dit verzoek in Amsterdam vermoedelijk wordt gehonoreerd, tenzij het motief van de rechtbank is dat het niet zinvol is om de zaak voort te zetten vanwege een hoger beroep over dezelfde vraag. Aanhouding kan dus nuttig zijn om duidelijkheid te krijgen over

juridische kwesties in lopende hoger beroepen en om te bezien of een schikking mogelijk is. Dat scheelt bijvoorbeeld voor partijen advocatenkosten en voor de rechtbank dat hij niet verder verstopt raakt. De minister brengt in herinnering dat hem in een vorig overleg is gevraagd dat te bevorderen dat er zo efficiënt mogelijk wordt geprocedeerd en dat partijen geen onnodige kosten maken.

Vooralsnog zijn er voldoende advocaten beschikbaar die zijn gespecialiseerd in aandelenleasezaken. De minister is via de Raden voor Rechtsbijstand niet gebleken dat er op dat punt een tekort zou zijn. Tot dusver zijn er hierbij 900 toevoegingen op een totaal van 350 000 toevoegingen. Daarnaast heeft de Stichting Platform Aandelenlease een website gebouwd waarop lijsten van advocaten te vinden zijn. Die website dient tevens als expertisecentrum. In het kader van de rechtsbijstand geeft de bewindsman aan die ook te kennen. Sinds het vorige algemeen overleg heeft hij gesproken met de rechtbanken en de Raden voor Rechtsbijstand over de voorzieningen die nodig zouden zijn als plotseling veel zaken zouden worden aangespannen. Ook is gesproken met de Raad voor de rechtspraak die slechts een coördinerende functie heeft en die voorzieningen heeft getroffen. Een golf van zaken is echter uitgebleven. In de huidige fase is de voortzetting van de hoger beroepen, behoudens de bemiddelingszaak, van veel groter belang. Omdat er geen knelpunten zijn, is er ook geen aanleiding geweest om de advocaten te clusteren. De zaak van de huurkoop ligt voor bij het hof van Amsterdam. Dat die zaak wellicht wordt aangehouden kan er verband mee houden dat in Den Bosch eenzelfde zaak aanhangig is. Ook hierbij geldt dat het een zaak is van partijen en dat de overheid geen invloed heeft op de rechtbank. Niet alle gedupeerden zullen kunnen rekenen op Duisenberg als de zaken worden aangehouden. In het algemeen vindt er geen collectieve afwikkeling van massaschade plaats. De aard van de geschillen is dat partijen in ieder individueel geval de schikking moeten aanvaarden. Behalve degenen die aan tafel hebben gezeten, is geen van de partijen gebonden aan een eventuele uitkomst van de bemiddelingspoging.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Vendrik** (GroenLinks) herhaalt dat het naar zijn mening in het belang van de bemiddelingspoging is om zo snel mogelijk met alle betrokkenen te onderhandelen. Weliswaar vinden alle procedures plaats overeenkomstig het Burgerlijk Wetboek, maar het recht moet ook voor gewone burgers toegankelijk, snel en volledig zijn. Op welke manier kijkt de minister van Justitie aan tegen de werking van de rechtsgang voor gewone burgers? Waarom staat de zaak over de huurkoop in hoger beroep pas in maart 2006 op de rol? Het is onbevredigend dat de minister zo weinig helderheid geeft over de snelheid in de onderhavige procedures. Misschien is er momenteel geen acuut tekort aan gespecialiseerde advocaten, maar dat heeft dan wellicht te maken met de poging van Duisenberg en het tijdelijk stilleggen of nog niet aanspannen van zaken. Voorkomen moet worden dat het probleem alsnog ontstaat als de bemiddelingspoging van Duisenberg mislukt. Kunnen gedupeerden per arrondissement één contactpersoon krijgen die hen snel aan gespecialiseerde advocaten kan helpen? Het College bescherming persoonsgegevens heeft bepaald dat Dexia openheid van zaken moet geven over de manier waarop met persoonsgegevens is omgegaan, maar de bank doet dat niet. Hoe is dit mogelijk?

Mevrouw **Kant** (SP) vindt het verheugend dat Duisenberg als doel heeft om voor een brede groep een oplossing te vinden die breed wordt gedragen. Zij is er echter ongerust over of de gekozen werkwijze tot die uitkomst zal leiden. Natuurlijk hoeft Duisenberg niet letterlijk met iedereen aan tafel te zitten, maar de personen met wie wordt onderhandeld,

moeten wel representatief zijn voor de mensen die vertegenwoordigd zouden moeten worden. Dat is nu niet het geval. De minister vindt dat in de onderhavige gevallen geen vergunning had moeten worden afgegeven op basis van de Wet op het consumentenkrediet. Er zijn evenwel deskundigen die vinden dat dit wel had gemoeten. Er zijn ook gerechtelijke uitspraken waarin dat is bepaald. Weliswaar zegt de minister daarop niet te willen ingaan om geen partij te worden in het conflict, maar hij vertegenwoordigt wel de overheid die tegenover de burger mogelijk heeft gefaald. Of de overheid fouten heeft gemaakt, zou daarom tot op de bodem moeten worden uitgezocht. De overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen, met het risico alsnog partij te worden als blijkt dat zij inderdaad heeft gefaald. Verder constateert de commissie-Oosting dat als de AFM zijn saldobewakingsplicht alsnog zou uitvoeren, de extra verliezen voor rekening zouden komen van de betrokken aanbieder. Daarom is het maar de vraag of de opmerking van de minister klopt dat de betrokkenen in dat geval het onderwatergeld zouden moeten betalen. Geconstateerd is dat de hele affaire nooit was ontstaan als de AFM op het juiste moment had opgetreden. Waarom onderzoekt de minister niet of de AFM heeft gefaald? Het is jammer dat de minister niet zijn mening geeft over de afwijkende gedragslijn van de rechtbank Amsterdam wat betreft het aanhouden van zaken. Het is in het belang van de gedupeerden als Dexia nog wat zaken verliest.

Mevrouw **Koomen** (CDA) spreekt de hoop uit dat de bemiddelingspoging van Duisenberg tot een goed einde komt. Zij heeft er vertrouwen in dat de minister van Financiën het proces volgt en bevordert, zoals hij eerder heeft toegezegd. De minister van Justitie heeft gezegd dat het voor iedereen via de rechtsbijstand mogelijk blijft om juridische procedures te starten. Mevrouw Koomen heeft er vertrouwen in dat dit het geval blijft.

Mevrouw **Van Egerschot** (VVD) hoopt eveneens dat de poging een goede afloop zal hebben en dat zij niet te lang zal duren. De essentie van aanhouding is dat er tegen bezwaar kan worden gemaakt. Wordt er ambtshalve aangehouden, zoals in Amsterdam, dan moet voor partijen ook duidelijk zijn dat zij daartegen bezwaar kunnen maken. Kan de regering hier aandacht aan geven?

De heer **Heemskerk** (PvdA) hoopt dat Duisenberg de boodschap van de Kamer ter harte neemt, dat hij moet streven naar een breed draagvlak. Volgens de commissie-Oosting was de onderwaterstand op 31 december 2003 1,3 mld. Inmiddels zijn de beurskoersen gestegen. Hoe groot is de schuld nu? Hoe groot is het probleem momenteel? Er is immers geen grote golf van rechtsbijstandszaken gekomen.

De **minister van Financiën** merkt op dat Duisenberg zijn gesprek met degenen die geld hebben verloren, is begonnen bij de Stichting Leaseverlies/Eegalease, de Consumentenbond en de Vereniging van Effectenbezitters. De bewindsman zal de opvatting van de Kamer overbrengen dat moet worden gestreefd naar een breed draagvlak. Hij is het daarmee zelf overigens eens. De vergunningplicht van de Wet op het consumentenkrediet is niet van toepassing op aandelenleaseproducten. Er zijn rechtbanken die het daarmee oneens zijn, maar ook rechtbanken die het ermee eens zijn. Wellicht komt hierover meer duidelijkheid na toekomstige procedures, in het bijzonder in hoger beroep. Begin 2002 hebben enkele aanbieders tegen de AFM gezegd ervan uit te gaan dat de saldobewakingsplicht niet van toepassing is bij aandelenlease. De autoriteit heeft er toen op gewezen dat dit wel het geval was. Na de bekende ontwikkelingen heeft men besloten om een aantal aanbieders ontheffing te verlenen van de saldobewakingsplicht, omdat de naleving van de regel onder die omstandigheden niet in het belang was van de afnemers. Zij zouden

onmiddellijk een bedrag hebben moeten storten; zij stonden namelijk al in een schuldpositie. De minister en de AFM vinden echter principieel dat de aanbieders de bewakingsplicht steeds hadden. De bewindsman weet niet meer wat de commissie-Oosting heeft gesteld over de hoogte van de onderwaterstand. De minister zegt toe na te gaan of hij daarover nog aanvullende informatie kan geven. Voor individuele betrokkenen heeft dat overigens waarschijnlijk geen directe betekenis.

De **minister van Justitie** vindt dat het rechtssysteem doet wat het moet doen. De onderhavige rechtszaken, die complex zijn en waaruit niet direct blijkt wie gelijk heeft, leveren een aantal verschillende uitspraken op. Die zullen doorlopen in hoger beroep. Niet uitgesloten is dat op een aantal punten cassatie nodig zal zijn om te bekijken of de uitspraak juist is. Onder meer uit het oogpunt van het beperken van kosten en tijdverlies heeft iedereen er belang bij dat een beperkt aantal zaken op de strategische punten doorloopt. De bewindsman kent geen gevallen waarin de rechter het doorgaan van een procedure tegenhoudt, terwijl partijen willen dat zij doorloopt. In Nederland heeft de rechter de bevoegdheid gekregen om ambtshalve rechtszaken aan te houden. Het burgerlijk recht is voor alle partijen hetzelfde. Door de voortgang in de rechtspraak is een bemiddeling nu wellicht mogelijk terwijl zij in het verleden niet mogelijk was. Met de tegenwoordige loketten van de rechtshulp kan men in alle regio's een lijst met informatie krijgen over advocaten. Wat betreft de gespecialiseerde advocaten is informatie beschikbaar via een website. Het College bescherming persoonsgegevens heeft inderdaad advies gegeven. De regels op dit punt houden in dat men bij een eventueel geschil naar de rechter moet. Bij een aanhouding deelt de rechtbank de partijen zelf mee wat de mogelijkheden zijn. Op de website van de Rechtspraak staat de informatie ook. De minister zal bekijken wat hij te weten kan komen van het hoger beroep bij het Hof in Amsterdam, waarover de heer Vendrik sprak.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Tichelaar

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
De Pater-van der Meer

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Berck